СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 192. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 2. жовтня 1943. No. 192. Jersey City, N. J., Saturday, October 2, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

НЕОБМЕЖЕНИЙ МІЖНАРОДНИЙ РИНОК ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПІСЛЯВОЄННОЇ ПРОДУКЦІЇ

Після війни вітвориться необмежена нагода для американського промислу як в самій Америці, так ще більше на міжнароднім ринку. Таке заповів секретар торговлі Джесі Джовнс у своїй промові на засіданню Нюйорської Торговельної Ради. За заслуги для розвитку американської торговлі вручено Джовнсови медалю. Джовнс висловив інакші думки про забезпечення світового миру, ніж американська публика привикла досі чути від деяких державних мужів. Він сказав, що ні політичні, ні мілітарні пляни не збережуть світового миру, коли буде економічна боротьба. Теж звернув увагу американським бизнесменам, щоби вони перестали легковажити заграничний ринок збуту для своїх продуктів, бо він у післявоєнних часах дасть неймовірні можливости для американського бизнесу. Природно, що ми теж не можемо призабути на наші власні потреби після війни. „Подумайте лише, що ми потребуємо нових домів, нових доріг, нових автомобілів, домашньої обстанови, електричних приладів та приладів до нових винаходів... Усе те мусить бути випродукуване, а уряд, поскільки буде міг, цьому допоможе" — заявив Джовнс.

ВІДПОВІДЬ НА КНИЖКУ СОРОКІНА „РОСІЯ І АМЕРИКА"

Недавно подали ми зміст книжки „Росія і Америка", яку написав росіянин П. А. Сорокін, що є професором і деканом соціольогічного департаменту Гарвардського Університету. В тій книжці проф. Сорокін пробує доказувати, що політичний режім Сталіна „вже не різниться від теперішнього політичного режиму в Америці". Проти такого твердження виступив з дуже гострою критикою приятель проф. Сорокіна і його бувший товариш з російської партії соціялістів-революціонерів. Є ним В. Зензінов, що в газеті „Новое Русское Слово" пише, що ціла книжка проф. Сорокіна є баламутою, як і ціла його політика, яка є оперта на неправдивих фактах. Він не може припустити, як може проф. Сорокін не добачувати великої різниці між політичним режімом Сталіна і сучасним американським режімом. А коли проте проф. Сорокін ось таке виписує, то на це мусить бути якась причина. І Зензінов зачинає, як каже з прикрістю, подавати життепис проф. Сорокіна з його виходом з партії ес-ерів і заявою, що він уже ніколи не буде займатись ніякою політикою, а тільки наукою. За це, каже Зензінов, дістав проф. Сорокін від Леніна велике признання, а потім був висланий до чужих країв для студій і науки, а вкінці опинився в Америці. Тепер, каже Зензінов, він зломав слово й взявся знов до політики, вихваляючи режім Сталіна аж до цеї міри, що вже порівнує його навіть з режімом Злучених Держав.

ВІЙНА З РОСІЄЮ — ЗА ПОЛЬЩУ!

„Нови Сьвят" цитує з колюмни пані Елинор Рузвелт „Мій День" те, що вона написала 19. вересня 1939 року, коли Совети пішли проти Польщі, як на неї напав Гітлер. Пані Рузвелт погодилася тоді з тим, що пише пані Ен О'Гер МекКормир, що війна Росії з Польщею заповідає нову світову війну. І то війну з Росією — за Польщу. „Нови Сьвят" приписує пані Рузвелтовій, що вона „вже в 1939 році передбачувала конечність війни з Росією за Польщу". При тому нагадує, що в тому самому часі Вячеслав Молотов, совєтський комісар заграничних справ, заявив російському народови через радіо, що „Польща розпалася і перестала істнувати"...

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАХОПИЛА КРИЧІВ

Російські війська заняли Кричів, важний оборонний і комунікаційний пункт в Білоруси.

Далі на полудне лютує завзятий бій за Київ. Російська артилерія острілює німецькі позиції на близьку віддаль зо східного берега Дніпра в місці, де ріка найвужча. Німецька артилерія стріляє зо старинних чернечих келій.

ЗАВЗЯТІ БОЇ СЕРБСЬКИХ ПАРТИЗАНІВ З НІМЦЯМИ

Люті рукопашні бої йдуть у Сусаку, хорватськім передмістю італійського порту Фіюме. Рівночасно югословяни висилають нові скріплення для партизанських відділів, що ввійшли до Австрії, розтаборилися на горах та звідти нищуть німецькі залізничі лінії.

Німці покидають Неаполь

НОВЕ ВИСОКЕ ВІДЗНАЧЕННЯ ВОЯКА-УКРАЇНЦЯ

Місцевий часопис міста Вунсакет, Ровд Айленд, подає, що Антін Беднарчук, молодий українець з цього міста, що є штабовим сержантом при летунстві, одержав одно з найвищих американських військових відзначень, а саме „Дистинґвишд Флаїнґ Крос". Передше відзначено його двічи: раз дістав „Лідженоф Меріт", а другий раз „Ер Медаль". Усі ті відзначення дістав за відвагу, виявлену в налетах з Англії на землі, що є під націстівською окупацією. Часопис згадує, яку відвагу і зручність виявив Беднарчук у різних летунських катастрофах, та як він сам оди боровся над Парижем з цілою ґурмою ворожих бойовиків, поки не надлетіла американська допомога, яка допомогла йому доставити подіравлену Літаючу Фортецю назад до Англії. А. Беднарчук зголосився до армії ще в 1940 році, але його тоді не принято, бо бракувало одного пальця, що його стратив у дитинстві. Аж в 1942 році вступив до летунського корпусу, скінчивши передом курс летунської механіки.

З ПОЛЬСЬКОЇ ЖІНОЧОЇ КОНВЕНЦІЇ

З нагоди конвенції польського жіночого запомогового товариства „Звйонзек Полек" виголосив у Філядельфії по Службі Божій провінціял В. М. Циман проповідь, яку закінчив такими словами: „У ваших нарадах повинна ґорувати думка, що тільки тоді Польща не буде покривджена, коли ціла Польонія, всі польські великі організації будуть вспоминатись сильними голосами, щоб наступив справедливий мир, за який боремося". Замітне й те, що на „пописах молоді" цеї польської організації „найбільші брава дістали тим разом ґуцули і ґурале". Отже були там і „ґуцульські танці", а може й заблудивші ґуцульські діти... Бо ніде правди діти, а ще й досі є багато української крови в польських, російських чи словацьких організаціях. Ще згадатиб, що ця жіноча організація ухвалила $100,000 на „Фонд Ратування Польських Дітей", як теж занялась організацією збірки дальших фондів. Іде тут у першу чорґу про ратування тих польських дітей, що їх вивезено з Совєтів та які перебувають в Персії й на Близькому Сході.

—FOR VICTORY: BUY BONDS—

Побиті німецькі війська відступили з горіючого Неаполю на північ, а американські панцирні авта віхали до нього з півдня. Німці думають видно боронитися на горбах між Неаполем і Римом, що лежить 135 миль далі на північ.

Берлінське донесення до шведських ґазет каже, що німці мусіли евакувати Неаполь спринводу „комуністичної револьти" й небезпеки висадження нових алиіянтських підкріплень.

СТРІЧА БАДОЛІЯ З АЙЗЕНГОВЕРОМ

На британськім воєннім кораблі „Нелсоні" в порті Мальті стрінулися генерал Айзенговер, головний алиіянтський командант на Середземному морю, і генерал Бадоліо. Кожний мав зі собою штаб знавців. Предметом нарад була війна проти Німеччини.

БОМБОВИКИ ЗНОВУ ЗВЕРТАЮТЬ УВАГУ НА РУРЩИНУ

Останнього дня вересня британські й канадійські літаки вперше в цьому місяці збомбардували Рурщину. Найбільше потерпів промисловий центр Бохум, котрий літаки оставили одним морем пожару. Це був пятий напад цеї війни на це місто, що має великі хемічні підприємства.

З ЗАКЛИКУ УКРАЇНСЬКИХ ІМІГРАНТІВ

Виділ Філії Товариства „Просвіта" в Беріссо в Арґентині видав поклик до українських іміґрантів в Арґентині, взиваючи їх „не затрачувати своєї національної чести" і обєднуватись для спільної праці. Читаємо у відозві:

„Хотяй як терпіли би ми, хотяй як любили би нашу обездолену Україну, однак одинцем ми безсильні, майже безкорисні. Нам потрібно спільноти, нам необхідно бути всім разом, бо одна тільки наша Мати Україна і ми одинокі її діти. Забудьмо на хвилину дрібні особисті непорозуміння, котрі в порівнанню до загальних справ, так пекучих в даний момент, не уявляють з себе жадної вартости. Ту енерґію і час, котрі без потреби витрачуємо на полаґоджування марних особистих непорозумінь, спрямуймо всі в однім напрямі, в напрямі тих страхіть, які переживає наш народ".

Ціль цього заклику — відновити приспане народне життя, скріпити просвітну акцію та успішно відбивати всякі напади ворогів українського народу.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Вирішальні місяці перед нами

У Вашингтоні відбулася дводнева конференція провідників промислових підприємців, робітничих організацій і часописів з урядниками уряду й офіцирами збройних сил краю. На основі урядових звітів, котрих учасники конференції обіцяли не виявляти, конференція, як каже підсекретар Петерсон, прийшла до переконання, що найтрудніша частина війни стоїть ще перед нами.

Учасники конференції зрозуміли теж, що найближчих 12 місяців буде мати для війни вирішальне значіння. Тому якенебудь звільнення темпа продукції воєнного матеріялу не є оправдане. Якраз противно, в інтересі тотальної перемоги край мусить далі піддержувати продукцію воєнного матеріялу на дотеперішній висоті.

На цю заяву представника уряду відгукнувся представник автомобілевої юнії, що належить до Сі-Ай-О, словами: „Якенебудь звільнення темпа або самодовілля на домашньому фронті поважно загрозить нашим офензивним плянам, продовжить війну й зробить нашу остаточну перемогу більше коштовною".

Самий президент Конґресу Промислових Орґанізацій ствердив, що конференція підчеркнула більшу потребу з боку так робітників, як підприємців, приложитися пильніше, ніж це було досі, та достарчити нашим силам всего сущного риштунку, потрібного для виграння війни.

Представник ґазетярів заявив, що конференція дала ґазетярам повний правдивий образ світу в війні та що подібні конференції повинні би відбуватися й в майбутньому. Він звернув увагу на загальну людську тенденцію давати баламутитися великими просторами світу. Подібні конференції з представниками уряду й збройних сил видно привертають людям поняття, як всі воєнні події по всему світі повязані зо собою та як кожна подія впливає на остаточний вислід війни. Те, що робиться в Америці в продукції, відбивається рішальним відгуком по всіх побоєвищах світа.

Додаймо одного доляра до передплати!

Цікава поява: Коли ми заговорили про важкий фінансовий стан „Свободи" в часі її 50-літнього ювилею і піддали, щоби читачі добровільно піднесли річну передплату на одного доляра, щоб уможливити дальше видавництво в дотеперішнім розмірі та по змозі його поліпшити — перші, що відізвались на це, були три українські жінки. Відзиваються й інші, а всіх їх імена будуть проголошені в списі жертв чи інакше. Та це не є справа одиниць, а така, яку всім нам треба взяти собі до серця і розуміти її менш більш так, як це пише, наприклад, гром. Г. Підскальний з Олієн, Н. Й., в листі до Свободи. А пише ось що:

„В залученню посилаю одного доляра з нагоди Ювилею „Свободи" як додаток до передплати. Припускаю, що ось так поступить кожний читач „Свободи", що пришле після своєї спромоги додаток до передплати, або окремий дар. Це наш обовязок так поступити, бо це є свого роду признання „Свободі" за її 50-літню просвіту, яку ширила серед нашого загалу. „Свобода" не отримує ніяких „пособій". Вона немає „безплатних кореспондентів" і „безплатних телеграм", які надсилалиб їй чужі аґенції, а втримується виключно нашими власними силами, головно ось тими 30 центами, що їх одержує місячно від тої частини членів У. Н. Союзу, що отримують часопис. І те важне, що редакторський матеріял в „Свободі" то не є чужопоклонний і рабський, як це є з тими, що одержують „безплатні статті" чи „каблеграми". Ось і тому нам самим треба дбати про „Свободу". Саме тому, що вона є справді вільною, вона заслугує на наше повне попертя".

Ось це письмо секретаря 363 відділу У. Н. Союзу повинноб промовити до інших відділових урядників та всього членства У. Н. Союзу. А говоримо про Союзовців тому, бо всі інші, що одержують Свободу, платять за неї повну передплату, себто річно $7.

Зазначуємо, що звертаємось до доброї волі Союзовців, бо не можемо, ні не пробуємо, когось до цього змушувати. Звертаємось за добровільною піддержкою, що є сьогодня для кожного зрозуміле, бож ціна за часопис є для Союзовців та сама, що була ухвалена ще тому малощо не 25 років... Значить, що навіть при найліпшій і найощаднішій господарці й при всяких інших обмеженнях таки годі доказати нам такого чуда, щоби могти в теперішніх обставинах видавати часопис з такими передплатами.

Можливо, що такий наш підхід не промовить до тих, що їм того роду справи байдужі. Та ми рахуємо на найсвідомішу частину громадянства, що, як це звичайно в нас буває, сповнить свій власний обовязок, як і за тих, що його не розуміють чи не хочуть розуміти. Теж не хочемо робити задля цеї справи великого гомону, бо хотілиб бачити, що за 50 років „Свобода" виховала ряд таких громадян, що самі розуміють, що вони самі мають подбати про свій власний часопис.

ЩЕ ОДНА ТЕЛЕҐРАМА — З МОСКВИ

Комунізуюча „Карпатска Русь" теж дістає з Москви „спеціяльні телеграми". В числі з 1. жовтня б. р. подано теж таку телеграму п. н. „Свобідна Полтава", в якій якийсь Федір Кова пише між іншим таке: „Коли заходило питання, чи Україна має жити чи згинути, Полтава з цілого серця піддержувала гетьмана Богдана Хмельницького, котрий переконався, що єдина дорога спасення для українського народа це його обєднання з його великим і благородним рідним братом — русским народом. Скоро після цього, Полтаві знов припала доля доказати вірність України свойому даному слову, показати таку відвагу і хоробрість, що світ здивувала. Велика битва під Полтавою між русскими військами і військами шведського короля Карла XII, 27. червня 1709, закріпила единство обидвох народів потоками русской й української крови, яка плила разом".

Ось такими то „спеціяльними телеграмами" засипує тепер Москва большевицькі та кацапські газети в Америці. Виступає уже з такими „історичними доказами", в яких навіть не згадує „зрадника Мазепу", а тільки славить „історичне єдинство"...

КНИЖКА ПРО ТЕРПІННЯ СЕРБСЬКОГО НАРОДУ

Сербська православна епархія Злучених Держав Америки і Канади видала англійською мовою книжку „Мартирдом оф Ди Сербс", в якій подає документи, звязані з переслідуванням сербської православної церкви та з мучеництвом сербського народу. Книга має 302 сторони і коштує $2.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Надзвичайні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181. відбудуться в неділю, 3. жовтня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі на Компилай Гил. Взиваємо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Неприявний член буде караний. — Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; П. Черкас, секр.